

ספרות עברית וכללית

על פי תוכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
- פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של – (25x1) – 25 נקודות
המאה ה-20 בנושא "זהויות")
- פרק שני: דרמה – (40x1) – 40 נקודות
- פרק שלישי: ספרי קריאה – (35x1) – 35 נקודות
- סה"כ – 100 נקודות

שלושת הפרקים בבחינה הם **חובה**.

ענה על שאלה אחת בכל אחד מן הפרקים.

- ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.

- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
- (2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
- (3) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
- (4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
- לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רשום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "זהויות"

(25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-4.

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שיר פטרייטי / רוני סומק

אֲנִי עִירָאקִי־פִינְג'מָה, אֲשֶׁתִּי רוֹמְנִיָה
וְהִפֹּת שְׁלָנוּ הִיא הַגֶּנֶב מִבְּגָדָד.
אָמָא שְׁלִי מִמְשִׁיכָה לְהִרְתִּיחַ אֶת הַפֶּרֶת וְהַחֲדָקָל,
אֲחוֹתִי לְמִדָּה לְהִכִּין פִּירוּשֵׁשְׁקִי מֵאֲמוֹ הָרוֹסְיָה
שֶׁל בְּעֵלָה. 5
הַחֶבֶר שְׁלָנוּ, מְרוֹקוֹ-סִפִּין, תּוֹקֵעַ מִזְלָג
מִפְּלָדָה אֲנִגְלִית בְּדָג שְׁנוֹלֵד בְּחוּפֵי נוֹרְבֵּגְיָה.
כָּלֵנוּ פּוֹעֲלִים מְפֻטָּרִים שֶׁהוֹרְדוּ מְפֻגְמֵי הַמְּגֻדָּל
שֶׁרָצִינוּ לְבָנוֹת בְּבִבְלָה.
כָּלֵנוּ חֲנִיתוֹת חֲלָדוֹת שְׁדוֹן קִישוּט הָעִיף 10
עַל טַחְנוֹת הָרוּחַ.
כָּלֵנוּ עֲדִין יוֹרִים בְּכוֹכְבִּים מְסֻנָּרִי עֵינִים
רָגַע לִפְנֵי שֶׁהֵם נִבְלָעִים
בְּשִׁבִּיל הַחֶלֶב.

בחלק הראשון של השיר (שורות 1-7) יש תיאורים הקשורים לבישול ולאכילה, ובחלק השני של השיר (שורות 8-14) יש תיאורים הקשורים ללחימה.

הסבר והדגם כיצד תיאורים אלה מסייעים בעיצוב עולמם של האנשים שהיגרו לישראל.

2. לפניך שיר מאת נידאא ח'ורי הלקוח ממחזור השירים "הדיברות" ומתחיל במילים **"הכול בניגוד"**. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

הכל בְּנִגּוּד
אִמָּא אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי
אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי זָכָר
הַזְכָּרִים בְּאַרְצִי בְּנֵי עֶקְדָה
5 יוֹרְדִים לְמַעֲמָקֵי הַשָּׂכּוֹל
עוֹלִים לַגְּבֻעָה
אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי אִמִּי
אֶל תִּלְדִּי
וְאִם בְּכָל זֹאת תִּרְצִי
10 הוֹלִידִנִי בֵּת
לְפָחוֹת
אֶחֱיָה אֵיכָשָׁהוּ
כָּכָל הַנִּגְזָרוֹת
מִמֶּיִן נִקְבָּה
15 אֶהְיָה
אֲשֶׁה, מְשֻׁרֶתֶת, שְׂפָחָה אוֹלִי
עֲלָמָה עֲמָלָה,
לֹא מְשֻׁנָּה מָה
הָעֵקֶר הוֹלִידִנִי
20 לֹא־זָכָר.

בשורה 4 המשוררת כותבת: "הַזְכָּרִים בְּאַרְצִי בְּנֵי עֶקְדָה".
הסבר את התרומה של דברים אלה לבניית משמעות השיר.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כל הדורות שלפני / יהודה עמיחי

בית ראשון
כל הדורות שלפני תרמו אותי
קמעה קמעה כדי שאינם כאן בירושלים
בבית אחת, כמו בית תפלה או מוסד צדקה.
זה מחיב. שמי הוא שם תורמי.
זה מחיב.

בית שני
אני מתקרב לגיל מות אבי.
צואתי מטלאת בהרבה טלאים,
אני צריך לשנות את חיי ואת מותי
יום יום כדי לקיים את כל הנבואות
שנבאו אותי. שלא יהיו שקר.
זה מחיב.

בית שלישי
עברתי את שנת הארבעים. יש
משורות שבהן לא יקבלו אותי
בשל כך. אלו הייתי באושוויץ,
לא היו שולחים אותי לעבד,
היו שורפים אותי מיד.
זה מחיב.

בבית השני בשיר המשורר כותב:

"אני צריך לשנות את חיי ואת מותי [...]"

הסבר והדגם על פי השיר כולו מדוע המשורר צריך לשנות את חייו ואת מותו.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

בית ראשון

אָמִי אָמִי

מִכְפָּר הַשִּׁיחִים הַיְרָקִים בְּיָרֵק אַחֵר.
מִזֶּן הַצִּפְרִים הַמַּחְלִיבוֹת חֶלֶב מְתוֹק מְכַל מְתוֹק,
מַעֲרֵשׁ זְמִירִי אֶלֶף לַיְלָה וְעוֹד לַיְלָה.

בית שני

אָמִי אָמִי

שֶׁהֲרִחֲקָה רָעוֹת
בְּאַצְבָּעוֹת צִרְדּוֹת
בְּהִלָּאוֹת חֲזָה
וּבְשֵׁם כָּל הָאֲמָהוֹת.

בית שלישי

אָבִי אָבִי

אֲשֶׁר עֶסֶק בְּעוֹלָמוֹת
אֲשֶׁר קָדֵשׁ שְׁבָתוֹת בְּעֶרְאֵק נָקִי
אֲשֶׁר הָיָה בְּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ
בְּהִלָּכוֹת בֵּית כְּנֶסֶת.

בית רביעי

אָנִי אָנִי

שֶׁהֲרִחֲקָתִי עֲצָמִי
הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לְבִי
שְׁכֵשֶׁה־כָּל הָיוּ יְשָׁנִים
הָיִיתִי מְשֻׁנָּה
הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לְבִי
מִסּוֹת קְטָנוֹת שֶׁל בֶּן
בִּיהוּדִית
מְרוֹקָאִית.

האם "מסות קטנות של בן" (בית רביעי) משתלבות בעולם המתואר בשיר או האם הן רכיב זר?
הסבר והדגם את דבריך.

פרק שני — דרמה (40 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 5-8.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

5. בכל טרגדיה הקונפליקט מניע את העלילה.

א. הסבר את ההיבטים האישיים ואת ההיבטים האידאולוגיים שביסוד הקונפליקט בטרגדיה שלמדת.

(30 נקודות)

ב. האם קונפליקט מעין זה רלוונטי גם לימינו? הסבר והדגם את דבריך. (10 נקודות)

6. ההתנהגות של גיבורים טרגיים רבים מושפעת מדחפים ויצרים.

האם קביעה זו תואמת את המתרחש בטרגדיה שלמדת?

הסבר והדגם את דבריך על פי מעשיו ובחירותיו של הגיבור הטרגי ועל פי תוצאותיהם.

מחזה מודרני (מן המאה ה-19 או מן המאה ה-20)

7. במחזות רבים באים לידי ביטוי מאפיינים של החברה או של היחיד, כמו צביעות, העמדת פנים, הסתרת האמת ואשליות.

הסבר והדגם כיצד מאפיין כזה או מאפיינים כאלה באים לידי ביטוי במחזה המודרני שלמדת.

8. אמצעים דרמטיים כמו אביזרי במה ותפאורה משקפים או מדגישים את הקונפליקט במחזה.

מהו הקונפליקט במחזה המודרני שלמדת?

הסבר כיצד שניים מן האמצעים הדרמטיים משקפים או מדגישים את הקונפליקט.

פרק שלישי — ספרי קריאה (35 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 9-10.

9. מישהו לרוץ אתו / דויד גרוסמן, הירח ירוק בוואדי / דודו בוכי

האם היית ממליץ לחברך לקרוא את הספר "מישהו לרוץ אתו" או "הירח ירוק בוואדי"?
הסבר את דברך ובסס אותם על הנושא המרכזי של הספר, על הדמויות והיחסים ביניהן ועל סגנון הכתיבה.

10. חיי פיי / יאן מרטל, רודף העפיפונים / חאלד חוסייני, משחקי הרעב / סוזן מארי קולינס,

נער החידות ממומביי / ויקאס סווארופ

בכל אחד מן הספרים שברשימה שלעיל הדמות המרכזית לומדת דבר מה על עצמה ו/או על סביבתה.
על פי ספר הקריאה שלמדת, ענה על שני הסעיפים א-ב שלפניך.
א. מה הדמות לומדת על עצמה ו/או על סביבתה ומה הוביל אותה ללמידה זו? הסבר והדגם את דברך.
(25 נקודות)

ב. האם מה שלמדה הדמות בספר רלוונטי גם לחייך? הסבר את דברך, ובסס אותם על עלילת הספר.
(10 נקודות)

בהצלחה!